

ที่ สศ ๐๐๐๑/๗๔๘

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๑๒๘ อาคารพญาไทพลาซ่า ถนนพญาไท กทม. ๑๐๕๐๐

๗๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการป้องกันปัญหาคอร์รัปชันในหน่วยราชการไทย
เรียน นายกรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ แนวทางและมาตรการในการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยราชการของไทย
๒. รายงานผลการวิจัยรูปแบบการทุจริตและการประพฤติมิชอบในหน่วยราชการของไทย
๕ หน่วยงาน รวม ๕ ฉบับ
- ๑) กรณีศึกษาสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
 - ๒) กรณีศึกษากรมศุลกากร
 - ๓) กรณีศึกษากรมทางหลวง
 - ๔) กรณีศึกษากรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
 - ๕) กรณีศึกษากรมส่งเสริมการเกษตร

ด้วยมติสภาที่ปรึกษาฯ ในคราวประชุม ครั้งที่ ๓/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๘ ได้พิจารณาและเห็นชอบให้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ แนวทางและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยราชการของไทย ของคณะทำงานติดตามและศึกษาปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ (รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย)

๑) มาตรการที่ต้องดำเนินการตามลักษณะงานของหน่วยงาน

- ๑.๑) แนวทาง/มาตรการสำหรับการจัดการปัญหาในหน่วยงานที่มีอำนาจมาก การใช้มาตรการทางกฎหมายและการมีระบบการตรวจสอบที่เข้มแข็ง จะเป็นสิ่งสำคัญ โดยจะต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางอำนาจ ยกเลิกการใช้ดุลยพินิจอย่างเบ็ดเสร็จในหน่วยงานที่มีอยู่ตามโครงสร้างกฎหมายเดิม
- ๑.๒) มาตรการสำหรับหน่วยงานที่มีงบประมาณมาก ซึ่งในการปฏิบัติงานมีช่องทางการทุจริตที่มีการนำงบประมาณของแผ่นดินไปใช้ในทางที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยแท้จริง มีข้อเสนอได้แก่
 - ๑.๒.๑) ให้มีการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อลดโอกาสการทุจริต โดยกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการปฏิบัติงานให้ชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อให้เกิดความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างโครงการขนาดใหญ่
 - ๑.๒.๒) เพิ่มประสิทธิภาพและสนับสนุนงบประมาณด้านการตรวจสอบ โดยสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรตรวจสอบที่มีอยู่เดิม และส่งเสริมให้มีระบบการตรวจสอบที่มีทุกภาคส่วนของสังคมได้มีส่วนร่วมอยู่ด้วย
 - ๑.๒.๓) ให้มีการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินแก่สาธารณะ ก่อนและหลังเข้าดำรงตำแหน่งของตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์

๒) มาตรการที่ต้องมีการดำเนินการสำหรับทุกหน่วยงาน

- ๒.๑) มาตรการด้านจริยธรรม คุณธรรม และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ต้องมีการส่งเสริมและปลูกฝังวัฒนธรรมการทำงานที่เป็นการปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ในทุกระดับทั้งในระดับผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน
- ๒.๒) มาตรการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องมีการสนับสนุนส่งเสริมการเข้ามีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ
- ๒.๓) มาตรการด้านระบบการตรวจสอบ ต้องมีการเพิ่มบทบาทและความเข้มแข็งให้แก่องค์กร ทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยหน่วยงานตรวจสอบภายในต้องมีระบบการทำงานที่โปร่งใสและดำเนินการเอาผิดกับผู้กระทำการทุจริตในหน่วยงานอย่างจริงจัง ส่วนองค์กรตรวจสอบภายนอก ควรที่จะมีการประสานงานทั้งในด้านข้อมูลและการดำเนินงานกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ ให้มากขึ้น

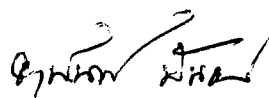
๓) มาตรการอื่น ๆ ที่จะมีส่วนสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

- ๓.๑) ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นที่เกี่ยวกับ “การคอร์รัปชันทางนโยบาย” หรือ “คอร์รัปชันที่มีลักษณะของผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest)” ให้มากขึ้น
- ๓.๒) นำผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบที่ได้มีการดำเนินการเสร็จแล้วไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง และเผยแพร่ข้อมูลที่ได้ไปสู่ระดับรากหญ้า
- ๓.๓) การดำเนินการศึกษาวิจัย ควรมีผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งมีประสบการณ์ในเหตุการณ์จริงเป็นผู้ร่วมดำเนินการด้วย ไม่ควรให้นักวิชาการดำเนินการศึกษาฝ่ายเดียว

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาของการทุจริตและประพฤติมิชอบ ไม่สามารถอาศัยเพียงระบบหรือกลไกมาตรการต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นเท่านั้น แต่ยังคงอาศัยพลังทางสังคมที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังด้วย โดยเฉพาะในส่วนของค่านิยมและวัฒนธรรมของคนไทยในสังคม ซึ่งต้องมีการปลูกฝังและกระตุ้นให้มีจิตสำนึก จริยธรรม คุณธรรมที่ยกย่องความดี ความซื่อสัตย์ รวมทั้งการสร้างเสริมธรรมะและระบบคุณธรรมในสังคมให้เกิด ตั้งแต่วัยเด็กและเยาวชน วัยรุ่น ผู้ใหญ่ จนถึงวัยชรา อันเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคมที่ดี และสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ รัฐต้องมีนโยบายในการสนับสนุนการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง ดังที่เคยแสดงในหน่วยงานที่ได้ดำเนินการเป็นตัวอย่างได้ผลดีมาแล้ว ดังเช่น โครงการของกรมศุลกากรในความพยายามลดการทุจริตคอร์รัปชัน โดยดำเนินโครงการเก็บภาษีอากรด้วยระบบ EDI หรือการริเริ่มการปรับเปลี่ยนค่าธรรมเนียมได้โตะมาเป็นการเก็บค่าธรรมเนียม 200 บาท ต่อ 1 ใบขนสินค้า เป็นต้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากผลการพิจารณาเป็นประการใด ขอให้โปรดแจ้งให้ทราบในโอกาสแรกด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายอานันท์ ปันยารชุน)

ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โทร. ๐-๒๖๑๒-๕๑๖๓

โทรสาร ๐-๒๖๑๒-๕๒๓๔

ความเห็นและข้อเสนอแนะ

“แนวทางและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยราชการของไทย”

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศ ที่มีผลกระทบต่อ การบริหารงานของรัฐบาลมาทุกยุคทุกสมัย เป็นการเบียดบังงบประมาณที่มาจากภาษีอากรของประชาชน ทั้งประเทศไปใช้อย่างไม่ถูกต้อง สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญต่อปัญหา การคอร์รัปชัน จึงได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่สำคัญของสภาที่ปรึกษาฯ โดยมอบหมาย ให้คณะทำงานติดตามและศึกษาปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบ (ตป.) ดำเนินการศึกษาค้นหาแนวทาง และมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ คณะทำงาน ตป. เห็นว่ากฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติ ของหน่วยงานราชการของไทย เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่เป็น ช่องโหว่ เปิดโอกาสให้มีการดำเนินการทุจริตและประพฤติมิชอบ จึงได้ให้มีการดำเนินการศึกษา เกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบจากการปฏิบัติหน้าที่ของ ข้าราชการ เพื่อหาข้อสรุปแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มี ประสิทธิภาพ

ในการดำเนินการดังกล่าว คณะทำงาน ตป. ได้มอบหมายหน่วยงานทางวิชาการ ดำเนินการ ศึกษาวิจัยหารูปแบบการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานราชการของไทย ๕ หน่วยงาน เพื่อเป็น หน่วยงานตัวอย่างในการแสวงหาแนวทางและมาตรการการ เพื่อจัดทำเป็นความเห็นและข้อเสนอแนะ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยราชการของไทย ทั้งนี้ ได้มอบหมาย ให้สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (TU-RAC) เป็นผู้ดำเนินการรวบรวมและ สังเคราะห์ เพื่อจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะโดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความคิดเห็นจากคณะทำงานฯ โดยมีกระบวนการดำเนินงานและข้อสรุป ดังนี้

กระบวนการดำเนินงาน

คณะทำงานติดตามและศึกษาปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นที่ปรึกษา ประมวลผลการดำเนินงาน เพื่อสังเคราะห์ข้อเสนอแนวทางและมาตรการในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการทุจริต จากกรดำเนินโครงการวิจัย โดยสถาบันการศึกษาต่างๆ ๕ เรื่อง ได้แก่

๑) โครงการศึกษาวิจัยการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานราชการไทย กรณีศึกษา กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒน บริหารศาสตร์

๒) โครงการศึกษาวิจัยการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานราชการไทย กรณีศึกษา กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง โดย คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓) โครงการศึกษาวิจัยการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานราชการไทย กรณีศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สถานีตำรวจนครบาล) โดย สถาบันวิจัยสังคมและเศรษฐกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

๔) โครงการศึกษาวิจัยการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานราชการไทย กรณีศึกษากรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม โดย สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา

๕) โครงการศึกษาวิจัยการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานราชการไทย กรณีศึกษากรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โดย วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์หลัก เพื่อสรุปผลการสังเคราะห์และจัดทำเป็นข้อเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ จากการศึกษาของ โครงการศึกษาวิจัยการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานราชการของไทย ระดับกรม ๕ หน่วยงาน เพื่อเสนอต่อสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรี

วิธีการดำเนินการโครงการศึกษาวิจัย แบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนแรก เป็นการศึกษาผสมระหว่างการวิจัยเอกสารและกรณีศึกษา โดยการศึกษาข้อมูลจากผลงานวิจัย หนังสือ วิทยานิพนธ์ เอกสารทางราชการ รายงานผลการสัมมนา เรื่องร้องเรียน รายงานในหนังสือพิมพ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับสภาพปัญหาและสาเหตุของการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานระดับกรม ๕ แห่ง เพื่อจัดทำขอบเขตของงานจ้างที่ปรึกษา (TOR) โครงการศึกษาวิจัยการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานราชการของไทย ในหน่วยงาน 5 หน่วยงาน

ขั้นตอนที่สอง การดำเนินการศึกษาวิจัยโครงการศึกษาวิจัยการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานราชการของไทย 5 หน่วยงาน โดยกำกับและติดตามการศึกษาค้นคว้าวิจัยของโครงการดังกล่าว ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการของคณะทำงานฯ

ขั้นที่สาม นำผลการศึกษาจากโครงการวิจัยทั้ง ๕ โครงการ ผ่านการสังเคราะห์และระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนทั้งหน่วยงานราชการ ธุรกิจเอกชน เครือข่ายภาคประชาชนและประชาสังคม สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป ดำเนินการสัมมนาย่อยของแต่ละหน่วยงาน ๕ หน่วยงาน ในวันที่ ๑๒, ๑๕ และ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ และการสัมมนาเรื่อง “แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติ มิชอบในหน่วยงานราชการไทย” ในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เพื่อปรับปรุงข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานราชการไทย

สรุปข้อค้นพบที่สำคัญ ของการศึกษา ได้แก่ แนวทาง/มาตรการที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานราชการไทยในปัจจุบัน ยังต้องการปรับปรุงแก้ไข และเสริมสร้างกลไกใหม่ ให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพเพียงพอสำหรับการที่จะจัดการปัญหา

ที่เกิดขึ้น ตลอดจนการรับรองปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจมากและมีงบประมาณมาก ต้องใช้แนวทางที่ยืดหลักผสมผสานมาตรการต่างๆ โดยมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และประการสำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและมีความมุ่งมั่น จริงใจ ในการที่ปราบปรามปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยในการศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑) มาตรการที่ต้องดำเนินการตามลักษณะงานของหน่วยงาน

๑.๑) แนวทาง/มาตรการสำหรับการจัดการปัญหาในหน่วยงานที่มีอำนาจมาก การใช้มาตรการทางกฎหมายและการมีระบบการตรวจสอบที่เข้มแข็ง จะเป็นสิ่งสำคัญ โดยจะต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางอำนาจ ในการใช้ดุลยพินิจอย่างเบ็ดเสร็จในหน่วยงานที่มีอยู่ตามโครงสร้างกฎหมายเดิมเสียใหม่ให้มีหน่วยงาน/องค์กรอื่นที่มีบทบาทในการดำเนินงานที่หลากหลายมากขึ้น ให้มีการปรับปรุงมาตรการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดกลไกที่ให้เจ้าหน้าที่หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจในการใช้ดุลยพินิจในทางที่ผิด หรืออาจมีระบบคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลและพยาน เป็นต้น

ในกรณีศึกษาของหน่วยงาน เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรมีการลดหรือปรับโอนอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง ควรปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยเฉพาะในมาตรา ๓, ๖, ๑๐, ๒๗, ๕๕ เป็นต้น

๑.๒) มาตรการสำหรับหน่วยงานที่มีงบประมาณมาก ซึ่งในการปฏิบัติงานมีช่องทางการทุจริตที่มีการนำงบประมาณของแผ่นดินไปใช้ในทางที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยแท้จริง และมักมีการดำเนินการทุจริตอย่างเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงกับภาคการเมืองและภาคธุรกิจ ซึ่งมีข้อเสนอ ได้แก่

๑.๒.๑) ให้มีการปรับปรุงกฎหมายเพื่อลดโอกาสการทุจริต โดยกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการปฏิบัติงานให้ชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อให้เกิดความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างโครงการขนาดใหญ่ โดยอาจให้มีการเปิดเผยและเผยแพร่การดำเนินการในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างโปร่งใส เช่น การให้มีการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

๑.๒.๒) เพิ่มประสิทธิภาพและสนับสนุนงบประมาณด้านการตรวจสอบ โดยสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรตรวจสอบที่มีอยู่เดิม และส่งเสริมให้มีระบบการตรวจสอบที่มีทุกภาคส่วนของสังคมได้มีส่วนร่วมอยู่ด้วย เช่น ในกรณีของกรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม ควรให้องค์กรวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานในทุกขั้นตอน โดยให้คำตอบแทนแก่ผู้เข้ามาช่วยปฏิบัติงานที่เหมาะสม เป็นต้น

๑.๒.๓) ให้มีการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินแก่สาธารณะ ก่อนและหลังเข้าดำรงตำแหน่งของตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ เช่น เจ้าหน้าที่พัสดุหรือผู้ที่มีหน้าที่

รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เป็นต้น

๑.๓) มาตรการสำหรับหน่วยงานที่มีทั้งอำนาจและงบประมาณจำนวนมาก เนื่องจากหน่วยงานลักษณะนี้มีช่องทางการทุจริตเกิดขึ้นได้มาก ดังนั้น มาตรการที่จะใช้ในการจัดการต้องยึดหลักการผสมผสานมาตรการต่างๆ ทั้งในข้อ 1.1) และ 1.2) ในข้างต้น เพื่อให้มีความครอบคลุมมากขึ้น ในกรณีของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ควรแก้ไขระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่เกี่ยวกับการมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดละเว้นการใช้ระเบียบฯ และยกเลิกการจัดซื้อจัดจ้างที่ดำเนินการจากส่วนกลาง โดยให้ อปท. ดำเนินการเอง

๒) มาตรการที่ต้องมีการดำเนินการสำหรับทุกหน่วยงาน

๒.๑) มาตรการด้านจริยธรรม คุณธรรม และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ต้องมีการส่งเสริมและปลูกฝังวัฒนธรรมการทำงานที่เป็นการปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ในทุกระดับทั้งในระดับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน

๒.๒) มาตรการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องมีการสนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ เช่น การร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจสอบการทำงาน กรรมการตรวจบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งมีการให้ข้อมูลและความรู้แก่ประชาชนในการมีส่วนร่วม โดยให้มีลักษณะเป็นองค์กรที่มีองค์ประกอบของประชาชนที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องเรื่องนั้น โดยเฉพาะเพื่อเป็นการช่วยป้องกันปัญหาการทุจริต ซึ่งในการทำงานขององค์กรจะต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ และให้มีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบขององค์กรว่าจะมีการดำเนินการให้เกิดขึ้นในทางปฏิบัติได้อย่างไร ภายใต้กรอบกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น

๒.๒.๑) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒

๒.๒.๒) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒

๒.๓) มาตรการด้านระบบการตรวจสอบ ต้องมีการเพิ่มบทบาทและความเข้มแข็งให้แก่องค์กรทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยหน่วยงานตรวจสอบภายในต้องมีระบบการทำงานที่โปร่งใสและดำเนินการเอาผิดกับผู้กระทำการทุจริตในหน่วยงานอย่างจริงจัง ส่วนองค์กรตรวจสอบภายนอก ควรที่จะมีการประสานงานทั้งในด้านข้อมูลและการดำเนินงานกับหน่วยงานราชการต่างๆ ให้มากขึ้น

๓) มาตรการอื่นๆ ที่จะมีส่วนสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

- ๓.๑) ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นที่เกี่ยวกับ “การคอร์รัปชันทางนโยบาย” หรือ “คอร์รัปชันที่มีลักษณะของผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest)” ให้มากขึ้น โดยศึกษาวิจัยว่าการกำหนดนโยบายใดๆ หรือการดำเนินงานต่างๆ ตามนโยบายนั้น ทำเพื่อวัตถุประสงค์อะไร มีผลประโยชน์ทับซ้อนอยู่ตรงไหนบ้าง
- ๓.๒) นำผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการทุจริตและประพฤตินิชอบที่ได้มีการดำเนินการเสร็จแล้ว ไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง และเผยแพร่ข้อมูลที่ได้ไปสู่ระดับรากหญ้า ในฐานะที่เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการทุจริตมากที่สุด เพื่อจะได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขตรงกับปัญหาตามมุมมองของประชาชนได้ ซึ่งวิธีนี้จะเป็นการเรียนรู้ และสร้างพลังประชาชน
- ๓.๓) การดำเนินการศึกษาวิจัย ควรมีผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งมีประสบการณ์และรู้ข้อมูลเป็นผู้ร่วมดำเนินการ ด้วย การให้นักวิชาการดำเนินการศึกษาฝ่ายเดียว อาจทำให้ได้ข้อมูลและมุมมองที่ไม่ครบถ้วนตามสภาพความเป็นจริง

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหของการทุจริตและประพฤตินิชอบ ไม่สามารถอาศัยเพียงระบบหรือกลไกมาตรการต่างๆ ที่กำหนดขึ้นเท่านั้น แต่ยังคงอาศัยพลังทางสังคมที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการแก้ไขปัญหายังจริงจังด้วย โดยเฉพาะในส่วนของค่านิยมและวัฒนธรรมของคนไทยในสังคม ซึ่งต้องมีการปลูกฝังและกระตุ้นให้มีจิตสำนึก จริยธรรม คุณธรรมที่ยกย่องความดี ความซื่อสัตย์ รวมทั้งการสร้างเสริมธรรมะและระบบคุณธรรมในสังคมให้เกิด ตั้งแต่วัยเด็กและเยาวชน วัยรุ่น ผู้ใหญ่ จนถึงวัยชรา อันเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคมที่ดี และสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ รัฐต้องมีนโยบายในการสนับสนุนการปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิชอบอย่างแท้จริง
